

Göteborgs kommun
goteborg@goteborg.se

2018-11-14
1 (19)
Dnr-2018:6337

Beslut

efter regelbunden kvalitetsgranskning vid
Utbynässkolan i Göteborgs kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 § skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning på Utbynässkolan avseende verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer. En kvalitetsgranskning ska belysa hur väl skolenheten klarar sitt uppdrag att ge varje elev förutsättningar att nå de nationella målen. Målen och riktlinjerna framgår framför allt av den läroplan och de kursplaner eller motsvarande styrdokument som gäller för utbildningen.

Läsanvisning

Skolinspektionen bedömer skolenhetens arbetssätt inom fyra områden. På varje område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas och visar på vilka punkter detta ska göras. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs i så fall också av skolan. Om en skola bedöms uppfylla kriterierna i hög utsträckning begär inte Skolinspektionen motsvarande redovisning men kan lämna framåtsyftande kommentarer då det bedöms behövt.

Beslut

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Utbynässkolan i följande utsträckning:

Rektors ledarskap

Rektorn leder och styr i flera delar skolans utveckling av undervisningen, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektorn behöver se till att det på skolan utvecklas ett strategiskt jämställdhetsarbete. I detta ingår att rektorn i arbetet med att följa upp skolenhetens resultat också sätter fokus på eventuella skillnader mellan flickors och pojkars resultat och ser till att dessa i så fall också analyseras.

Undervisning

Undervisningen främjar i hög utsträckning elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden.

Trygghet och studiero

Utbildningen präglas i hög utsträckning av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete.

Bedömning och betygssättning

I flera delar ges förutsättningar för att säkerställa likvärdigheten i bedömning och betyg, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektorn behöver säkerställa att lärarna för en gemensam diskussion om och analyserar bedömningen av elevernas kunskapsresultat i samtliga ämnen.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 30 augusti 2019 redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena.

Redogörelsen skickas via e-post, till goteborg@skolinspektionen.se, eller per post till, Skolinspektionen, Skolinspektionen box 2320, 403 15 Göteborg. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr– 2018:6337) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive område.

Rektors ledarskap

Skolinspektionen bedömer följande: Rektorn leder och styr i flera delar skolans utveckling av undervisningen, men utvecklingsområden finns.

Författningsstöd

1 kap. 5 §, 2 kap. 9, 10 och 34 §§, 4 kap 4-7 §§ skollagen

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, Kunskaper och lärande, Varje skolas utveckling, 2.8 Rektorns ansvar.

Skälen för bedömningen är att rektorns ledarskap skapar en god grund för utveckling av undervisningen på Utbynässkolan, genom en tydlig organisation och utvecklade forum för samverkan inom och mellan professionerna. Uppföljningsarbetet är emellertid fortfarande i ett utvecklingsskede, vilket sammanhänger med att skolenheten i nuvarande utformning är ny och det är först från och med höstterminen 2018 som det exempelvis finns elever i årskurs 3. Gällande arbetet med trygghet och studiero finns ett utvecklat system för uppföljning, analys och åtgärder. Däremot behöver ett särskilt fokus läggas på att utveckla en uppföljning och en analys som omfattar kunskapsresultaten i samtliga ämnen samt eventuella skillnader mellan flickors och pojkars resultat. Det saknas också ett gemensamt strategiskt arbete gällande jämställdhetsfrågor som rektorn leder och styr. Trots att skolgemensamma insatser görs är dessa snarare inriktade på likabehandling ur ett bredare perspektiv än specifikt på jämställdhet mellan könen.

Granskningen visar att rektorn genom en tydlig organisation och fastställda roller skapat förutsättningar för lärare och övrig personal att utveckla en god utbildning för eleverna på Utbynässkolan. Såväl de lärare som intervjuats som företrädare för elevhälsan uttrycker samstämmigt att de tycker att skolans organisation är tydlig. Lärare beskriver hur personalens roller utformats så att de olika kompetenserna ska tas tillvara på bästa sätt och uttrycker att det från rektorn finns en stark tillit som även gör att medarbetarna känner sig uppskattade. Speciellt lyfter några av lärarna fram hur arbetet fördelas mellan lärare och fritidspedagoger. Alla gör sina arbetsuppgifter. Det går att ha fullt fokus på sitt uppdrag, att undervisa, säger en lärare. Lärarna uttrycker vidare att resurser (exempelvis i form av klassresurser) kontinuerligt omfördelas utifrån de behov som konstateras och beskriver att rektorn varje vecka stämmer av med personalen hur veckan varit. Rektorn uppger att han är chef för alla medarbetare i skolan, inklusive huvuddelen av elevhälsans representanter. Även rektorn återkommer till begreppet "tillit" när han beskriver sin organisation och förklarar att han tror på personalens förmåga och kunskaper. Han uppger också att det är en stor fördel att skolans lärare alla är utbildade. Av den lärarförteckning som skickats till Skolinspektionen inför granskningen framgår att samtliga lärare har lärarlegitimation med behörighet att undervisa i grundskolans årskurser 1-3.

Det finns olika forum för samverkan mellan och inom yrkesgrupper på skolan. Rektorn beskriver att mötesorganisationen anpassats till behov de gemensamt identifierat i personalgruppen. Bland annat konstaterades under våren 2018 ett behov av elevhälsomöten, vilket nu tillkommit i kalendariet. Syftet med dessa möten är att prata pedagogik och samsyn, säger rektorn. Lärarna beskriver att möjlighet till samverkan finns genom schemalagd samverkan mellan fritidspedagog och lärare i varje klass, genom arbetslagsmöten där företrädare för olika yrkesgrupper inom ett arbetslag träffas, liksom genom kategorimöten där samtliga lärare träffas. Med kategorimöten menas möten inom respektive yrkesgrupp för sig, exempelvis för samtliga lärare eller samtliga

fritidspedagoger. Framförallt är det vid dessa tillfällen som olika praktiska frågor i undervisningen diskuteras för att skapa likvärdighet, säger lärare. Utöver detta har hela skolan arbetsplatsträffar.

Granskningen visar att det systematiska kvalitetsarbetet på skolan fortfarande är i ett utvecklingsskede. Skolenheten startade i nuvarande form under vårterminen 2018. Av intervju med rektorn och lärare framgår att rektorn har en nulägesbild av verksamheten i skolan. Rektorn beskriver att han löpande för samtal med lärarna och elevhälsan om undervisningen, samt att han vid lektionsbesök fokuserat bland annat på lektionsstarter och avslut. Samtalen ger rektorn också en kännedom om eleverna och vad de behöver för att nå målen, berättar han. Vidare finns ett system för hur skolan följer upp trygghet och studiero. Uppföljningen sker utifrån likabehandlingsplanen med exempelvis enkäter och trygghetsvandringar (se även området trygghet och studiero). Däremot har uppföljningen av elevernas kunskapsresultat varit begränsad på skolan under våren 2018. Rektorn säger att han sett detta som en brist och att de på skolan därför nyligen använt sig av de nationella bedömningsstöden för att följa upp kunskapsutvecklingen för samtliga elever i årskurserna 1-3. Rektorn uppger att han beslutat att detta ska göras två gånger per år framöver, vilket bekräftas av lärarna vid intervjun. Tanken med detta, säger rektorn, är att de på skolan kontinuerligt ska få en bild av elevernas kunskapsutveckling, se tendenser över tid och få syn på eventuella skillnader mellan klasserna och analysera dessa. Rektorn säger att han tror att detta ska leda till ett kollegialt lärande genom att man för upp de samlade resultaten till en diskussion med lärarna. Rektorn uppger att en första analys av höstens resultat visar att eleverna på skolan har mycket goda förutsättningar att nå kunskapskraven i de ämnen som bedömts. På frågan om hur rektorn följer upp resultaten i de ämnen där bedömningsstöd saknas svarar rektorn att de ännu inte pratat om detta i skolan. De har inte heller tittat på eventuella skillnader mellan flickors och pojkars resultat.

Granskningen visar att det saknas ett gemensamt strategiskt arbete med jämställdhetsfrågor på Utbynässkolan. Det sker vid tiden för granskningen inte heller någon systematisk uppföljning av arbetet med jämställdhetsfrågor, enligt såväl lärare som rektorn. Rektorn beskriver att de på skolan pratar väldigt mycket om hur man bemöter varandra och om likabehandling på ett generellt plan. Därigenom arbetar de delvis med jämställdhetsfrågor, men utan att ha särskilt fokus på det, säger rektorn. Lärarna bekräftar att jämställdhetsperspektivet delvis kommer in i arbetet med likabehandlingsplanen, men att frågan annars inte varit något de pratat så mycket om i kollegiet. Lärare uttrycker att de själva i sin undervisning har med sig detta perspektiv. Vissa uttrycker också att de i mer informella samtal diskuterat exempelvis bemötandet av flickor och pojkar. Samtidigt kan det nog finnas ett behov av att arbeta mer strukturerat med jämställdhet, uttrycker flera lärare och några säger även att det nog också skulle

behövas kompetensutveckling på området. Även elevhälsan säger att jämställdhetsarbetet inte varit jätteaktivt på skolan ännu, men att det pågår en utveckling. På ett möte med hela arbetsgruppen har bland annat normkritik behandlats, uppger elevhälsan och uttrycker att de hoppas att detta ska fortsätta på nästa studiedag.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver se till att det på skolan utvecklas ett strategiskt jämställdhetsarbete. I detta ingår att rektorn i arbetet med att följa upp skolenhetens resultat också sätter fokus på eventuella skillnader mellan flickors och pojkars resultat och ser till att dessa i så fall också analyseras.

Skolors arbete med jämställdhet ingår i grundskolan värdegrunds- och demokratiuppdrag. Av läroplanen framgår att skolan aktivt och medvetet ska främja kvinnors och mäns lika rätt och möjligheter. Det står vidare att det sätt på vilket flickor och pojkar bemöts och bedöms i skolan, och de krav och förväntningar som ställs på dem, bidrar till att forma deras uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt. Skolan har ett ansvar för att motverka traditionella könsmonster. Den ska ge utrymme för eleverna att pröva och utveckla förmåga och intressen oavsett könstillhörighet. Skolan har också ett ansvar för att motverka könsmonster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling.¹

Av granskningen framgår att det vid Utbynässkolan finns behov av att utveckla jämställdhetsarbetet. Även om det bedrivs ett visst jämställdhetsarbete, framförallt genom arbetet med likabehandling, är detta inte tillräckligt eftersom värdegrundsarbetet är generellt och inte tillräckligt tydligt sätter fokus på just jämställdhetsperspektivet. Det är inte heller tillräckligt att vissa lärare, på eget initiativ, arbetar med frågorna i sina klasser. Jämställdhetsperspektivet är inte en självklar del i rektorns styrning och ledning på skolan och ingår inte heller tydligt i det systematiska uppföljningsarbetet. Därmed blir jämställdhetsarbetet inte tillräckligt strategiskt och riskerar att inte genomsyra undervisningen på hela skolenheten.

¹ Lgr 11, 1. Skolans värdegrund och uppdrag, en likvärdig utbildning

Utifrån ett generellt perspektiv gällande jämställdhetsarbete i skolor vill Skolinspektionen rekommendera att rektorn vid Utbynässkolan utvecklar arbetet genom att exempelvis i högre grad ha frågor om jämställdhet på agendan i samtal och möten. Det kan också handla om att utforma gemensamma strategier för hur jämställdhet kan tas upp i undervisningen. Rektorn behöver försäkra sig om att varje lärare och all personal verkar för att jämställdhetsperspektivet genomsyrar undervisningen och behöver också ta ansvar för att alla lärare har och utvecklar sin kunskap om vad jämställdhet innebär.

Vidare behöver utbildningens organisering, innehåll och arbetsformer systematiskt och löpande följas upp på ett sådant sätt att könsmonster kan uppmärksammas. Det kan handla om uppföljningar av flickors och pojkars kunskapsresultat i olika årskurser men också uppföljning av om skillnader i mående och trygghet som uppmärksammas av elevhälsan eller i utvärderingar som genomförs med eleverna. Rektorn kan också behöva följa upp att de moment som ges inom ramen för kursplanernas centrala innehåll gällande jämställdhet tas tillvara och att denna undervisning bedrivs på ett sådant sätt att eleverna stimuleras att omfatta dessa värden. Det kan även handla om att följa upp att lärare på ett medvetet sätt speglar dessa värderingar i undervisningens innehåll och i sin ämnesdidaktik.²

Undervisning

Skolinspektionen bedömer följande: Undervisningen främjar i hög utsträckning elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden.

Författningsstöd

1 kap. 4 §, 3 kap. 3 och 5a §§, 4 kap. 9 § skollagen

5 kap. 2 § skolförordningen

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, rättigheter och skyldigheter, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.6 Skolan och omvärlden, 5 Kursplaner med kunskapskrav.

Skälen till bedömningen är att undervisningen på Utbynässkolan är tydligt målfokuserad, varierad och innehåller ett aktivt lärarstöd. Undervisningen är väl strukturerad och består

² SOU 2009:64, Flickor och pojkar i skolan – hur jämställt är det?, s. 42.

av en variation av olika typer av uppgifter och aktiviteter som eleverna deltar i. Den digitala teknik som finns tillgänglig på skolan används kontinuerligt, på ett sätt som ger möjlighet till variation och elevers delaktighet. Det framstår tydligt att lärarnas förväntningar på eleverna i regel är höga. Även om eleverna ofta arbetar med likartade uppgifter under lektionerna förekommer anpassning av både undervisningsmaterialets innehåll och arbetssätt, både för de elever som har svårare och de som behöver utmaningar i skolarbetet. Eleverna görs i olika grad delaktiga i utformningen av utbildningen, och det förekommer både reaktiva utvärderingar och proaktivt inflytande. Dock skulle lärarna kunna arbeta ännu mer för att medvetandegöra eleverna om deras möjligheter till inflytande.

Granskningen visar att lärarnas undervisning är målfokuserad och strukturerad. Vid samtliga lektioner som observerades under granskningen fanns en tydliggjord struktur där lektionens olika moment på olika sätt klargjordes för eleverna, oftast med bildstöd. Lärarna berättar att de generellt tycker väldigt lika när det gäller hur strukturen ska vara under lektionerna och uttrycker att de ser att en tydlighet hjälper alla elever och skapar ett lugn i klassrummet (se även under området trygghet och studiero). Detta arbete är också något som specialpedagogen varit ett stöd i, säger lärarna. Även elevhälsan och rektorn säger att de tycker att lärarna har en tydlig struktur i undervisningen.

Undervisningen är varierad och balanserad. Vid sina observationer såg Skolinspektionen exempel på hur enskilda lektioner bestod av flera olika arbetssätt, uppgifter och metoder. Eleverna som intervjuats bekräftar att det oftast är så att de arbetar med flera olika saker under en lektion. De säger att de tycker det är lagom varierande undervisning. Bland annat förekommer under en lektion som observerats högläsning, skriftlig genomgång, gemensam diskussion samt individuellt arbete. Digitala verktyg, såsom surfplattor, dokumentkamera och projektor används på olika sätt av lärarna. Speciellt dokumentkameran lyfts fram av lärarna som ett verktyg som kan användas både för att skapa variation i arbetsmetoder, men också för att göra eleverna mer delaktiga i undervisningen. Lärare beskriver att de kan använda dokumentkameran för att exempelvis samla eleverna i en gemensam diskussion kring något de tittar på, eller för att i motivationsskapande syfte lyfta elevernas egna exempel och lärstrategier. Eleverna är väldigt duktiga på att förklara för varandra, säger en lärare och beskriver att lärandet ofta blir mer effektivt om eleverna får berätta med egna ord. Eleverna beskriver att de ofta tar hjälp av varandra för att försöka klura ut det som är svårt tillsammans, men att de också får den hjälp de behöver av sina lärare när detta inte är tillräckligt. Elever säger att deras lärare tycker de är duktiga och att de visar detta genom att vara glada. Lärarna säger att de använder sina kategorimöten för att diskutera pedagogiska metoder, ge varandra tips och idéer samt dela med sig av sina tankar. Lärarna beskriver ett prestigelöst arbetsklimat där ingen dömer någon och där de litar på varandras kompetens. Vi lyssnar på varandra

och ger varandra råd, säger en lärare. Detta bekräftas även av rektorn som beskriver att han ibland deltar i lärarnas möten och uttrycker att han har stor tilltro till att lärarna vet vad de gör.

Granskningen visar vidare att undervisningen anpassas efter elevernas olika behov. Framförallt är det beträffande arbetsmaterial och arbetsmetoder som anpassning sker. Eleverna beskriver att de har läromedel i olika svårighetsgrader. Detta gäller särskilt i svenska och matematik där det finns olika böcker som man kan arbeta i, säger eleverna. Vidare får eleverna andra uppgifter eller extrauppgifter om de snabbt blir klara eller tycker något är lätt. Några elever beskriver att de exempelvis kan välja mellan olika slags uppgifter. De beskriver också möjlighet till anpassning i tid, så att elever som behöver lite längre tid på sig får uppgifter tidigare än de andra eleverna och att läxorna ibland anpassas efter vad eleverna behöver träna på. Vid de observationer som Skolinspektionen gjort arbetar eleverna generellt med samma material, men i olika takt. Det förekommer också en anpassning i arbetssituationen, genom att eleverna arbetar i olika grad individuellt och med olika stöd ifrån lärare. I vissa fall sker anpassning genom att elever väljer att arbeta på annan plats, vid ståbord eller bakom skärm. Lärarna beskriver att de genom att tidigt använda Skolverkets bedömningsstöd fått en bild av elevernas behov för att exempelvis kunna ge rätt material till eleverna. Lärare ger också exempel på hur de med stöd av specialpedagogen tagit fram läromedel där uppgifterna kan anpassas både i antal och nivå för att exempelvis passa elever som behöver utmaningar, men inte arbetar så snabbt. För detta är också digitala läromedel ett bra verktyg, säger lärarna. Man kan också stryka vissa uppgifter, fortsätter de. Det är inte alltid eleverna själva märker att de får olika material, vilket också är meningen, säger lärarna. Det är mycket av planeringstiden som går åt till att individanpassa, säger en lärare.

Granskningen visar att lärarna i olika grad arbetar med att göra eleverna delaktiga i undervisningen och sitt eget lärande. De elevgrupper som intervjuats ger något olika bild av hur mycket och på vilket sätt de får påverka. I en av elevgrupperna beskriver eleverna att de varje år har en dag där eleverna får bestämma vad de ska göra och berättar också att deras lärare ofta låter eleverna komma med olika förslag på vad de vill göra när de exempelvis är klara med en given arbetsuppgift. Sedan får eleverna välja mellan förslagen, säger eleverna. Ibland får eleverna också välja hur de vill lösa uppgifter, tillsammans eller enskilt. Däremot frågar lärarna inte så ofta vad eleverna tycker om moment eller lektioner, säger de. I den andra intervjugruppen ger eleverna färre exempel på aktivt inflytande, men berättar att deras lärare haft enskilda samtal med dem om hur de trivs och vad de tycker om undervisningen. De får också visa med hjälp av gröna, gula och röda lappar vad de tycker om olika undervisning säger eleverna. Lärarna beskriver i intervju olika metoder för att göra eleverna delaktiga och beskriver både proaktiva och

reaktiva vägar till inflytande och delaktighet. Dock varierar inflytandet lite mellan olika ämnen. I svenska och matematik är det generellt läraren som gör planeringen, men däremot involveras eleverna i högre grad i teman inom exempelvis natur- och samhällsorienterande ämnen beskriver en lärare. Beträffande utvärdering berättar lärarna att de inte har någon gemensam metod, men säger samtidigt att det görs av alla. Några av lärarna beskriver hur de arbetar med utvärdering i vardagen genom tummen upp/ned, eller lappar som lämnas när eleverna går för dagen. I slutet av ett arbetsområde kan vi ofta prata om vad eleverna lärt sig, vad de tyckte var kul och vad de hade velat göra annorlunda, säger en lärare och uttrycker att hen är intresserad av elevernas synpunkter. Lärarna beskriver också att de utvärderar elevernas upplevelse av varje ämne under utvecklingssamtalet. Dock har de funderat på att de kan bli bättre på att synliggöra elevernas inflytande och delaktighet för eleverna. Rektorn och elevhälsans representanter säger att de tycker att lärarna arbetar aktivt med inflytande, vilket syns i enkätundersökningar de gjort och som har höga resultat. Rektorn säger att hans bild är att lärarna på skolan är duktiga på att fånga elevernas tankar men att de också pratat om att öka elevernas inflytande ytterligare i ett gemensamt tema för hela skolan.

Trygghet och studiero

Skolinspektionen bedömer följande: Utbildningen präglas i hög utsträckning av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete.

Författningsstöd

3 kap. 3 §, 5 kap. 3 §, 6 kap. 6-7 §§ skollagen

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Rättigheter och skyldigheter, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande

Skälen för bedömningen är att elevernas lärmiljö på Utbynässkolan till största delar präglas av trygghet och studiero. Lärarna har metoder för att skapa lugn och en undervisningsmiljö inriktad på lärande. Detta sker både genom förebyggande arbete och åtgärdande insatser om ordningsproblem uppstår. Arbetet systematiseras bland annat genom att elevhälsan utgör en aktiv part i utformning av lärmiljön i klasserna. Vidare finns ett aktivt och systematiskt arbete för att främja elevernas trygghet under resten av skoldagen. Genom regelbunden utvärdering och kartläggning kan otrygghet åtgärdas och det finns flera exempel på förebyggande insatser som görs av skolan gemensamt.

Granskningen visar att undervisningen för det allra mesta präglas av studiero. Vid de intervjuer som Skolinspektionen haft med elever beskriver de att det för det mesta är lätt att koncentrera sig på skolarbetet och de säger att de får arbetsro på lektionerna. Det kan

vara lite pratigt i vissa klasser, säger några elever, men då säger de vuxna till vilket hjälper för det mesta. Att det oftast är god arbetsro i klassrummen bekräftas också av lärare, elevhälsan och rektorn. Lärare säger att de generellt har höga krav på arbetsro i hela skolan och uttrycker att de nu har det klimat i klassrummen som de vill ha. Även Skolinspektionen ser vid sina lektionsobservationer exempel på en mycket lugn klassrumsmiljö där eleverna ostört arbetar med sina uppgifter eller lyssnar aktivt på läraren och varandra.

Lärarna på skolan har metoder för att förebygga oro och hög ljudnivå i klassrummen. Bland annat genom en tydlig struktur i skoldagen och i varje lektion skapar lärarna förutsägbarhet för eleverna. Samtliga de lektioner som observerades vid granskningen inleddes med att läraren gav eleverna en tydlig beskrivning av innehåll och arbetssätt i lektionens olika delar. Intervjuer med eleverna visar att det oftast går till på detta sätt och eleverna uttrycker att det är tydligt för dem vad de ska göra under lektionen. I arbetet med att förebygga oro är också skolans elevhälsa delaktig, enligt lärare, elevhälsan och rektorn. Specialpedagogen besöker regelbundet undervisningen i klasserna och observerar samt bidrar sedan med handledning till lärarna gällande exempelvis elevernas placering i klassrummet och med tips om hur olika hjälpmedel kan användas. Lärarna beskriver att de också gör eleverna delaktiga i detta genom att de ber eleverna själva reflektera över hur de arbetar bäst och vart de exempelvis behöver sitta i klassrummet för att det ska bli så bra studiero som möjligt. Detta såg Skolinspektionen också exempel på vid lektionsobservationer.

Lärarna tillämpar olika praktiska metoder för att upprätthålla studieron i klassrummen. Bland annat används färgkoder eller siffror för att ange vilket röstläge eleverna ska ha i arbetet, exempelvis viskande eller restaurangröst vid enskilt arbete. Enskilda elever har också möjlighet till anpassning av studiemiljön genom portabla avskärmningar och hörselkåpor. Detta framgår av både observationer och intervjuer. Lärarna säger att skärmarna tillkommit eftersom det finns många elever som har behov av att ibland skärma av ljud- och synintryck. Lärarna ger uttryck för att detta, liksom andra anpassningar av studiemiljön, såsom olika och varierande arbetsplatser är en stor tillgång i arbetet med att tillförsäkra studiero. Metoder och strategier för att säkerställa studieron diskuteras på flera olika nivåer i skolan, både dagligen med eleverna, kollegialt mellan personalen i skolan och med föräldrarna, säger några av de lärare som intervjuats. Om en lektion inte blivit så bra pratar vi med eleverna efteråt om hur det kan bli bättre och ber dem fundera över hur de själva kan bidra till detta, säger lärarna. Elevhälsan ger exempel på att det finns gemensamma arbetssätt för att skapa och upprätthålla lugn även i andra miljöer. Exempelvis sitter eleverna i alla klasser alltid tyst en liten stund innan de börjar äta i matsalen, vilket dämpar ljudnivån och även är trygghetsskapande, berättar elevhälsan.

Beträffande trygghet visar granskningen att det finns ett aktivt och systematiskt arbete för att förebygga kränkningar och skapa goda relationer mellan elever. Både lärare, elevhälsan och rektorn ger flera exempel på insatser som görs. Bland annat lyfter de fram kompisveckan; en gemensam schemabrytande aktivitet i början av varje läsår där fokus ligger på relationer och olika samarbetsövningar inom klasserna och mellan klasserna. Även löpande sker värdegrundsarbete i undervisningen. Bland annat berättar elever hur de i sin klass nyligen pratat om vilka ord som gör andra glada eller ledsna. Detta ser Skolinspektionen också exempel på vid observationer. För att skapa trygghet över årskurserna har skolan ett faddersystem där äldre och yngre elever paras ihop vid olika tillfällen över läsåret och varje dag organiseras också gemensamma, styrda rastaktiviteter som eleverna kan delta i och som leds av fritidspedagoger. Dessa gemensamma lekar är bra om man är ensam och inte har någon att leka med på rasten, säger eleverna.

Det framkommer inte heller annat än att eleverna är trygga under skoldagen. Eleverna beskriver att de tycker det brukar vara bra på rasterna och om något händer vet eleverna vart de ska vända sig. Det finns alltid något att göra, mycket material att leka med och varje rast är det rastvärdar ute på skolgården, berättar eleverna. Lärarna säger att de upplever att det generellt är få konflikter. Elevhälsans representanter säger att personalen är väldigt lyhörd för elevernas trygghet och beskriver att lärare, eller annan pedagogisk personal, direkt agerar om något sker. Såväl lärare, elevhälsa som rektorn uttrycker att de rutiner som finns i skolan för att hantera kränkande behandling är väl kända och tillämpas. På skolan finns också ett trygghetsteam som består av företrädare för pedagogisk personal och elevhälsan. Dessa är delaktiga, både i det förebyggande arbetet och vid händelser som berör enskilda elever eller grupper. Skolan genomför löpande flera kartläggningar för att utvärdera elevernas upplevelse av trygghet, både i form av enkätundersökningar och praktiska trygghetsvandringar, berättar de intervjuade. Rektorn beskriver att dessa undersökningar tagits fram med likabehandlingsplanen som utgångspunkt. Det är sedan representanter från elevhälsan som sammanställer resultatet, vilket sedan lyfts i hela personalgruppen på skolan. Rektorn ger också exempel på åtgärder som vidtagits på skolan utifrån dessa kartläggningar.

Bedömning och betygssättning

Skolinspektionen bedömer följande: Det ges i flera delar förutsättningar för att säkerställa likvärdigheten i bedömning och betygssättning, men utvecklingsområden finns.

Författningsstöd

1 kap. 9 §, 3 kap. 14-15 §§

10 kap. 20 a § skollagen, 9 kap. 20 och 22 b §§ skolförordningen

Lgr 11, 2.2 Kunskaper, 2.7 Bedömning och betyg

Skälen för bedömningen är att det på Utbynässkolan finns flera, formella och informella forum för samverkan mellan lärarna gällande bedömning av elevers kunskapsutveckling. Dessa forum innebär en möjlighet till kvalitetssäkring av de bedömningar av elevernas kunskapsutveckling som görs av lärarna. Dock har samverkan kring bedömning på Utbynässkolan än så länge begränsats till de ämnen där det finns nationella ämnesprov eller obligatoriska bedömningsstöd. Därmed behöver den systematiska samverkan gällande bedömning mellan lärarna utvecklas så att den omfattar samtliga ämnen. Rektorn behöver också utveckla system för uppföljning av lärarnas bedömning i samtliga ämnen, och inte begränsa detta till ämnena svenska och matematik.

Granskningen visar att det finns forum för bedömningssamverkan mellan lärarna. Av intervju med lärare och rektorn framgår att lärarna redan tidigt på terminen använt Skolverkets bedömningsstöd för en första bedömning av elevernas kunskapsnivåer i ämnena matematik och svenska i årskurserna 1-3. Detta skedde på rektorns initiativ och resultatet följdes upp av elevhälsan och rektorn. Efteråt gavs lärarna också möjlighet att diskutera resultatet för att kalibrera sina bedömningar och för att identifiera de elever som kan få svårigheter att nå kunskapskraven. Rektorn säger i intervju att tanken är att lärarna ska få förutsättningar att göra detta två gånger varje läsår. Lärarna säger att detta bedömningsarbete fungerat bra och uttrycker att de har möjligheter att diskutera bedömningar i den omfattning de behöver. Framförallt sker detta vid lärarnas kategorimöten, där de också har stor möjlighet att påverka innehållet, säger lärarna. Några lärare beskriver att de även pratat mycket om bedömning utöver det som varit organiserat. Lärarna beskriver hur dessa bedömningsdiskussioner då huvudsakligen har ett formativt syfte. Framförallt har det då handlat om att identifiera vilka anpassningar och vilket material som kan vara lämpligt för olika elever utifrån deras kunskapsnivåer.

Vidare, berättar lärarna, har de redan diskuterat hur sambedömningen av de nationella ämnesproven i årskurs 3 ska göras framöver. Tanken är att alla lärare som undervisar i grundskolan ska delta i rättningen för att säkerställa objektivitet och likvärdighet, säger lärarna. Detaljerna för detta är emellertid inte klara ännu. Det är först från och med innevarande termin som Utbynässkolan även omfattar utbildning i årskurs 3. När skolenheten i nuvarande form bildades våren 2018 fanns det endast förskoleklass och grundskolans årskurs 1 och 2, berättar de intervjuade.

Även om forum för bedömningssamverkan finns så visar granskningen att det organiserade arbetet med samverkan för bedömning än så länge begränsats till de ämnen vari det finns bedömningsstöd och nationella ämnesprov. Det är framförallt matematik och svenska vi inriktar oss på, säger lärarna. Resultaten i andra ämnen har inte heller

efterfrågats av rektorn, enligt lärarna. Rektorn bekräftar att de inom skolan ännu inte pratat om hur elevernas kunskapsutveckling i natur- och samhällsorienterande ämnen ska bedömas. De har inte heller (utöver den satsning på användning av bedömningsstödet som beskrivs ovan) gjort några specifika insatser för att utveckla bedömningsarbetet, enligt rektorns redogörelse inför granskningen. I denna uppger rektorn vidare att han gärna skulle se att lärarna fick fortbildning i bedömning för lärande. Även lärare berättar i intervju att de nog skulle behöva kompetensutveckling gällande bedömning. Samtliga lärare som undervisar i grundskolans årskurs 1-3 på Utbynässkolan har lärarlegitimation, men eftersom skolan har en klasslärarorganisation undervisar några lärare också i ämnen där de saknar behörighet.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver säkerställa att lärarna för en gemensam diskussion om och analyserar bedömningen av elevernas kunskapsresultat i samtliga ämnen.

Likvärdighet är en viktig princip i skollagen och det anges i lagen att utbildningen inom skolväsendet ska vara likvärdig inom varje skolform oavsett var den anordnas³. När elevers kunskaper bedöms är det av yttersta vikt att detta sker på ett så likvärdigt sätt som möjligt. Rektorn har ett ansvar för att ge lärarna förutsättningar att kvalitetssäkra sin egen bedömning i syfte att verka för likvärdighet. Av läroplanen framgår att lärarna i samverkan ska utbyta kunskaper och erfarenheter. Det framgår vidare att lärarna utifrån kursplanernas krav allsidigt ska utvärdera varje elevs kunskapsutveckling, muntligt och skriftligt redovisa detta för eleven och hemmen samt informera rektorn.⁴

Att bedömningssamverkan, som på Utbynässkolan, begränsas till att omfatta bara vissa ämnen är inte tillräckligt. Bedömningsarbetet behöver utvecklas så att lärare kan samarbeta även vid värdering av elevernas kunskapsutveckling i ämnen som inte har nationella prov eller fastslagna bedömningsstöd. Speciellt är detta viktigt i de fall lärare

³ 1 kap. 9 § skollagen

⁴ Lgr 11, 2.5 Övergripande mål och riktlinjer, Övergång och samverkan 2.7 Övergripande mål och riktlinjer, bedömning och betyg

på skolan undervisar i ämnen som de inte har behörighet för. Rektorn på skolan följer inte heller upp lärarnas bedömning tillräckligt för att säkerställa att den är likvärdig och rättvis.

Utifrån ett generellt perspektiv gällande bedömningsarbete i skolor vill Skolinspektionen rekommendera att rektorn vid Utbynässkolan ser till att lärarna regelbundet ges möjlighet att diskutera och analysera hur de bedömer elevernas kunskaper i förhållande till kunskapskraven i samtliga ämnen. Bedömning och betygssättning är en komplex praktik och kräver att lärare inte lämnas ensamma i arbetet⁵. Likvärdighetsdiskussioner kan med fördel föras i arbetslagen mellan lärarna, men för att ytterligare öka kvalitén i ett sådant arbete kan även utbyte ske mellan olika skolor. Sådana diskussioner och analyser kan bidra till att lärare utvecklar sina bedömarförmågor och förtrogenhet med kunskapskraven. Även om det inte är belagt i forskning att sambedömning automatiskt leder till ökad likvärdighet, visar forskning att den samsyn som kan uppstå till följd av sambedömning till stor del beror på att lärares olika sätt att uppfatta kriterier och kravnivåer blir synliggjorda⁶.

Rektorn skulle också i högre grad behöva följa upp denna bedömning för att säkerställa att den är likvärdig och rättvis. På så sätt kan också skillnader och variationer i omdömen mellan olika ämnen, årskurser och elevgrupper identifieras och analyseras på skolan.

⁵ Skolverket (2016) Betygsskalan och betygen B och D, Stödmaterial, Reviderad version, Stockholm

⁶ Skolinspektionen (2014) Uppenbar risk för felaktiga betyg: En kortrapport om likvärdighet och kvalitet i skolors betygssättning, Stockholm: Skolinspektionen, s 6.

På Skolinspektionens vägnar

X Helena Boëthius

Enhetschef
Signerat av: Helena Boëthius

X Frida Eek

Föredragande
Signerat av: Frida Eek

I handläggningen av ärendet har även jurist Ingrid Hesselén Brunius medverkat.

Bilaga 1: Underlag för bedömning regelbunden kvalitetsgranskning

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- 8 lektionsobservationer
- 2 gruppintervjuer med elever
- 2 gruppintervjuer med lärare
- En gruppintervju med skolans elevhälsa
- En intervju med rektor.
- Dokumentstudier. Dels de dokument som begärts in från huvudmannen och skolan samt den officiella statistik som finns att tillgå om den aktuella skolan.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens protokoll från besöket för faktakontroll.

Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av bedömningsunderlag, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Bedömningsunderlagen beskriver de områden som utredarna ska värdera vid besök på skolenheter. Bedömningsunderlagen är uppdelade i bedömningsområden. Respektive bedömningsområde är sedan nedbrutet till ett antal indikatorer. Dessa indikatorer beskriver mer i detalj vad som ska utredas, för att identifiera var skolans styrkor respektive förbättringsområden finns.

Bedömningsområden

Inom respektive område granskas följande delar:

Bedömningsområde 1: I vilken utsträckning leder rektorns lärarnas utveckling av undervisningen och verkar för elevernas lika rätt till en god utbildning oavsett könstillhörighet? Inom detta område granskas hur rektor arbetar med uppföljning och analys, hur skolans arbete med jämställdhet bedrivs, samt hur rektorn leder och organiserar skolans arbete.

Bedömningsområde 2: I vilken utsträckning får eleverna en undervisning som främjar deras möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden? I detta område granskas om undervisningen är målfokuserad, varierad och innehåller aktivt lärarstöd, om eleverna stimuleras och utmanas i undervisningen utifrån sina behov och förutsättningar, samt om eleverna görs delaktiga i undervisningen och i sitt eget lärande.

Bedömningsområde 3: I vilken utsträckning präglas utbildningen av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete? I detta område granskas hur skolan arbetar för att skapa en lugn och trygg miljö där det råder studiero.

Bedömningsområde 4: I vilken utsträckning ges lärarna förutsättningar att säkerställa likvärdighet vid bedömning och betygssättning? I detta område granskas hur skolan arbetar med diskussion, analys och kvalitetssäkring i arbetet med omdömen och betyg.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:

www.skolinspektionen.se

Bilaga 2: Bakgrundsuppgifter om verksamheten

Skolinspektionen besökte skolenheten den 3 och 4 oktober 2018. Besöket genomfördes av Frida Eek och Ingrid Hesselén Brunius.

Utbynässkolan är en kommunal grundskola i Göteborgs kommun med verksamhet i förskoleklass och grundskolans årskurser 1-3. Skolan är belägen i Utby i stadsdelen Östra Göteborg. Totalt har skolan 195 elever, varav 50 går i förskoleklass.

I nuvarande organisation och lokaler är skolenheten ny sedan starten av vårterminen 2018 och först under höstterminen 2018 är verksamheten fullt utbyggd med elever i samtliga årskurser. Skolans leds av en rektor som påbörjade sin anställning i samband med skolenhetens bildande i januari 2018.

Det finns ingen sammanställning av kunskapsresultaten i årskurs 3 på Utbynässkolan. Skolenheten har inte på flera år haft elever i årskurs 3, vilket är förklaringen till detta. Huvudmannen har inte heller redovisat någon sammanställning av resultaten i läsförståelse i årskurs 1. Det finns därmed inte heller några uppgifter om eventuella skillnader mellan flickors och pojkars resultat.